

Hørings svar vedr. forslag til kostpolitik i fritidsinst. og klubber.

Forslaget er læst med megen positiv interesse, da vi i vores institution allerede arbejder meget med området.

Det er vores erfaring at det kan være nødvendigt at have 2 forskellige retningslinier for spisesituationen i henholdsvis fritidshjem og klub, da strukturen/ kulturen er meget forskellig.

Hvor man på fritidshjemmet har en mere samlet hverdag, hvor børnene kommer samlet fra skole, er fordelt i grupper og har tilhørsforhold til en stue med 2 personaler, har vi mulighed for at lave samlig omkring måltidet hvor børn og voksne spiser sammen.

I klubben er man nødt til at tilrettelægge efter at børnene kommer mere spredt, har fri på forskellige tidspunkter og at de er en stor gruppe der generelt er tilknyttet alle ansatte. Her foregår spisningen i køkken/ alrummet med de voksne der er tilknyttet denne funktion den pågældende dag. Måltidet strækker sig over længere tid, da alle skal have mulighed for mad når de kommer fra skole.

Vi kan se et problem i variationen i kosten, da inst. hverken har godkendte køkkenfaciliteter eller udd. personale til madlavning til så stor en gruppe børn. Der er grænser for hvor længe man kan variere en øko. gulerod.

Ang. økonomien i forslaget, der påpeger at eventuelle merudgifter afholdes inden for institutionens budget, kan vi ikke se hvordan dette skulle være muligt. Som det er på nuværende tidspunkt tilfører fritidshjemmet allerede kostbudgettet mange midler fra andre områder bl.a. beskæftigelse. En yderligere tilføring vil gå kraftigt ud over kvaliteten af børnenes øvrige tid/muligheder i institutionen.

For klubbens vedkomne opkræver man ekstra betaling til kosten fra forældrene, og dette har hidtil været en god løsning, men med indførelsen af centralbetaling, er mængde af det administrative arbejde ved denne løsning steget, hvilket er det diametralt modsatte af hensigten med centralbetaling.

Med hensyn til bevægelsesdelen har vi ingen yderlige kommentarer.

Vi finder dog forslaget godt og konstruktiv i sin helhed og venter spændte på resultatet.

Med venlig hilsen

Ranbøllen
Adventskirkens Børnegårds fritidshjem og klub
Ranbølvej 65-67
2720 Vanløse
Tlf. 38719912

HØRINGSSVAR vedrørende politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber fra FRITIDSKLUBBEN, ASGÅRD

Hensigten med, politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber, er i mange henseender god og i andre tilfælde vil den være svær at efterleve med de nuværende økonomiske ressourcer og personalekompetencer.

Mad og måltider

I forhold til klubberne er der mulighed for at opkræve et mindre beløb til at dække udgifterne ved et måltid i løbet af eftermiddagen. Et mindre beløb, der er frivilligt at betale, holdt op imod at måltidet skal være mættende, varieret, sundt tilberedt af gode friske og når det er muligt økologiske varer, er ikke økonomisk realistisk. Frugt, grønt og pasta er en del af mellem måltidet i vores klub, men når man nu skal variere det med kød, fisk, æg eller ost begynder udgiften at blive meget stor. Hvem skal betale dette? Politikerne eller forældrene? Institutionsbudgetterne kan med sikkerhed ikke dække de fine intentioner.

I små institutioner med få ansatte vil der endvidere være et personale ressource dilemma. Skal mellemmåltidet prioriteres højere end andre pædagogiske tiltag. De nuværende personaleressourcer er skarpt målrettet pædagogiske tiltag i forhold til medlemmerne, hvilket en given kost politik ville lave om på. Dette kunne medføre at klubben ville blive knap så attraktiv og medlemstallet derved ville falde, og der vil derfor blive flere unge uden tilknytning til klub/institution.

Bevægelse

At institutioner bevidst og kontinuerligt skal arbejde med børns bevægelse, og at bevægelse prioriteres på lige fod med andre pædagogiske tiltag er en god hensigt. Det vil dog kræve opkvalificering eller uddannelse af mange personaler. Det at bruge idræt og bevægelse som et pædagogisk redskab er en rigtig god ting hvis man har lært det. Udover indsigt kræver det også en lyst til at beskæftige sig med dette for at kunne være en motivations faktor for de unge.

Venlig Hilsen

Afdelingsleder, Christian Berrill

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen	
Direktionssekretariatet	
J.NR.:	
DEN	20 SEP. 2005
SAGSBEH.	
KOPI TIL:	

Jan Yde Jensen

Fra: Bavnehøj Børnehave og Fritidshjem
Sendt: 30. august 2005 12:34
Til: Jan Yde Jensen; Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen
Emne: SV: Høring vedr. forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber

Til Uddannelses- og Ungdomsudvalget
I København.

Kbh. den 30.08.2005

Høringssvar vedrørende politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner.

Personalet i Bavnehøj Børnehave og Fritidshjem finder at forslaget til en politik for mad, måltid og bevægelse i fritidsinstitutioner er meget klart og præcist beskrevet på de 5 sider !!!
Forslaget inviterer klart til at uddybe de 16 underpunkter der er beskrevet i forslaget med den enkelte institutions politik eller praksisforståelse.

Forældrebestyrelsen i Bavnehøj Børnehave og Fritidshjem har på deres møde i august 2005 behandlet forslaget. Bestyrelsen finde at det er et godt og klart forslag der inviterer bestyrelsen til at stille spørgsmål til den enkelte institutions praksis i hverdagen under der forskellige hovedtemaer.

Venlig hilsen

Forældrebestyrelsen ved formand Jeanette Nygaard Madsen og institutions leder Lena Quist.

Venlig hilsen

Lena Quist
Bavnehøj Børnehave & Fritidshjem
V.A. Borgens vej 10
2450 SV
tlf. 33210848
E-mail: mail@bavnehoej.kk.dk <<mailto:mail@bavnehoej.kk.dk>>
lequis@bavnehoej.kk.dk <<mailto:lequis@bavnehoej.kk.dk>>

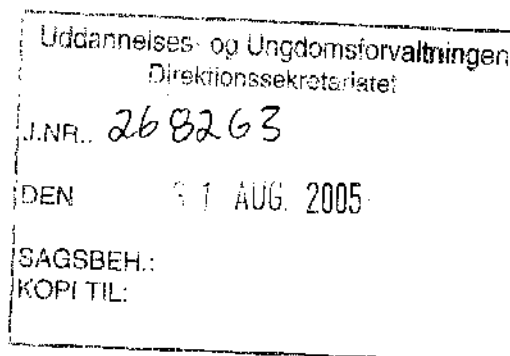

Fra: Jan Yde Jensen
Sendt: 23. juni 2005 10:12
Til: UUFDL_B&U Alle Kommunale Fritidsinst; UUFDL_B&U Alle Selvejende Fritidsinst
Cc: Hanne Krestine Holm
Emne: Høring vedr. forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber

<<Fil: Høring vedr. politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber.doc >> <<Fil: Beslutningspunkt vedr. forslag til politik for mad.doc >> <<Fil: Bilag. Forslag til politik for mad.pdf >>

Med venlig hilsen

Jan Yde Jensen
Fuldmægtig
Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen
Direktionssekretariatet
Tlf. 33 66 20 85
Mail: jjy@uuf.kk.dk

**Fritidscenteret
Brydes Alle 40-42
2300 Kbh. S
tlf. 3259 3599**

16. september 2005

Høringssvar vedr. forslag til madpolitik, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber.

Friskt vand.

Det er en rigtig god ide, men det kræver: en vandmaskine (udgifter til indkøb og vedligeholdelse/rensning af denne), indkøb af krus og mulighed for opvask af disse. I klubafdelingen på 150 børn betyder det fx. en opvask på 200 krus hver dag.

Sukkerholdige drikkevarer.

Det er intet problem at lade være med at sælge sodavand i institutionen, men vi vil opleve, at børnene går i det nærliggende supermarked og køber sodavand i stedet. I forbindelse med aktiviteter tilbyder vi, at børnene kan få saftvand eller lignende.

Det er vores erfaring, at der ikke er så mange, der benytter mælkeordningen på skolen, og derfor er det vigtigt for os at kunne tilbyde dem alternativer til vand i løbet af eftermiddagen.

Det er i vores institution ikke en tradition, at børnene får slik, kager og chips hver dag, men at disse er forbeholdt fødselsdag, fest og andre særlige lejligheder. I klubafdelingen kan vi dog ikke forhindre børnene i at gå i det nærliggende supermarked.

Morgenmad.

Der bliver allerede tilbudt havregryn, yoghurt og cornflakes uden sukker i institutionen.

Mættende måltider.

Vi er godt klar over at børn bliver sultne hen på eftermiddagen, og vi tilbyder allerede et godt mellemmåltid, men vi har hverken plads eller køkkenfaciliteter, til at opbevare alle råvarerne, eller tid til at tilberede varm mad til børnene. Samtidig har vi heller ikke ressourcer til at planlægge, købe ind og tilberede sådanne måltider.

Vi kender til, at man på skolerne får leveret varm mad udefra, og er interesserede i at høre, om det er en ordning, vi også kan benytte, da det ville løse en hel del ressourceproblemer i forhold til medarbejdere og faciliteter, men dog ikke til økonomien.

Idet vi ikke er uddannede ernæringseksperter, kan vi få brug for nogen til at hjælpe os med at finde en ordning, der er nemme og mættende måltider.

Direktionssekretariatet	
J.NR.:	
DEN	19. SEP 2005
SAGSBEH.	
KOPI TIL:	

Opsamling.

Alt i alt er der mange gode tanker bag forslaget, og der er meget, som vi kan arbejde videre med. Men vi finder det noget usandsynligt, at forslaget skal kunne realiseres uden tilføring af ekstra midler. Som vores institution kører nu, kan der i hvert fald ikke trækkes midler til projektet fra det eksisterende budget.

Vi kan som pædagoger have en bekymring omkring det at vi i højere grad servicerer børn og forældre. Når forældre og børn oplever, at der bliver sørget for mad i institutionen, så fritager det jo også forældrene for ansvaret i forhold til den sunde ernæring i et vist omfang.

Vi oplever faktisk allerede nu, at i hvert fald børnene forventer, at de nærmest kan få stillet deres sult hele eftermiddagen.

Med venlig hilsen

Fritidshjemmet og Fritidsklubben
Fritidscenteret Brydes Alle
Brydes Alle 40-42
2300 Kbh. S
32 59 35 99

Udannelse - og Ungdomsforvaltningen
Direktionsskretariatet
Rådhuset
1599 København V

11. juli 2005.

Høringssvar vedr. forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber.

Undertegnede institution byder forslaget om en fælles målsætning for mad, måltider og bevægelse for fritidsinstitutioner og klubber meget velkommen.

Vi har som institution igennem mange år, valgt at sætte fokus på netop disse områder. De 16 punkter rummer derfor ikke væsentligt nyt for os. Vi mener dog det er hensigtsmæssigt, at alle institutioner har en fælles overordnede politik på dette område. At der er sat fokus på computerpolitik samt personalet som rollemodeller, er vi særlig tilfredse med.

Som institution har vi desværre måtte konstatere, at det er blevet svære og svære at leve op, til udelukkende at tilbyde økologiske madvarer.

Vi har som andre institutioner, mærket nedskæringerne igennem årene på vores område, og har i den forbindelse i højere grad end tidligere, måtte prioritere i forhold til de udmeldte budgetter.

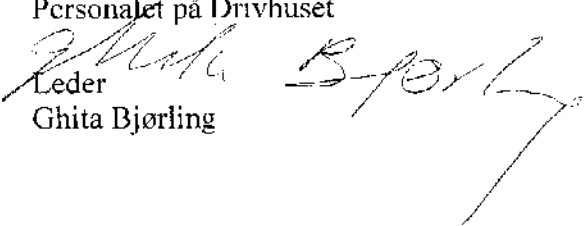
Det er derfor beklageligt, at der ikke følger økonomi med, for at kunne at skulle leve op til denne nye målsætning. Dette særligt når der fra politisk side lægges vægt på, at vi bruger de bedst mulige råvarer.

Vi mener samtidigt, at det kan være svært at leve op til kravet om, at tilbyde børnene et mættende mellemmåltid.

I dag har vi kun råd til en skive rugbrød og en 1/2 frugt .pr. barn hvis de øvrige pædagogiske aktiviteter (i forhold til den pædagogiske målsætning 2003) skal kunne i værksættes.

For at sikre, at der er voksne der har kompetencer til, at fokusere på bevægelse, mad og måltider mener vi, at det kræver en løbende opkvalificering af personalet, via kurser, temadage m.v.

Vi ser det derfor nødvendigt, at få udmeldt yderligere budgetmidler til, at løse denne vigtige opgave der ligger i dette lovforslag.

På vegne af
Personalet på Drivhuset

Leder
Ghita Bjørling

Udannelse - og Ungdomsforvaltningen	
Direktionsskretariatet	
J.NR.:	263263
DEN:	14 JUL 2005
SAGSBEH:	Pa sag

Den Integrerede Institution Dronen

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen
Direktionssekretariatet
Rådhuset
1599 København V.

København d. 18. september 2004

Hørings svar vedrørende "Forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber".

I forordet til forslaget står der, at politikken angiver nogle **overordnede rammer**, men at institutionerne selv udarbejder deres egne politikker indenfor de afstukne rammer. Dette oplæg er alt andet end overordnet hvilket kan undre os meget i tider hvor der fra politisk side meldes ud at det er decentralisering man ønsker og prioriteret.

Det virker ligeledes underligt, at et så detaljeret forslag ikke er sikret den nødvendige økonomi samt tager udgangspunkt i dagligdagen og de forskellige aldersgrupper som kan blive berørt af dette? Forslaget er omhandler jo børn/unge i alderen 5 – 18 år?

Når man så tænker på, at det lige er besluttet, politisk, at skolerne forkorter et frikvarter af med 5. min. af hvor børnene jo reelt havde mulighed for at få luft samt at røre sig og at dette skal betales af fritidshjemmenes normeringer, mangler der nogle af de store sammenhænge i visionerne.

Vi kender ingen institutioner som ikke har taget stilling til ovenstående i praksis hvorfor et så detaljeret forslag kan virke nedladende på nogle. Vi har i flere år søgt viden om og haft utallige spændende debatter om emnet og prøvet forskellige metoder af.

Vi ser gerne, at politikkerne tager stilling til om vi må kræve et beløb ekstra for bl.a. mad i klubberne for så vil jo kunne opkræve pengene via forældrebetalingen frem for nu hvor vi manuelt sidder og dobbeltindskriver børnene hvor at sikre at forvaltningen kræver forældrebetalingen samtidig med at vi opkræver madpenge manuelt

Konkret omkring de enkelte punkter:

Der er altid frisk koldt vand tilgængeligt for børnene.

Dronen har i flere år haft en automat med koldt vand og krus placeret centralt i huset og tæt på haven som alle aldersgrupper bruger. Denne bruges flittigt af såvel store som små. Vandautomaten var ikke billig

I institutionen kan børnene tilbydes vand, mælk eller te med begrænset sukkermængde.

Den Integrerede Institution Dronen

De yngre børn drikker ikke te, men de større drikker det og vi bestræber os på at servere sundere former for te. F.eks. grøn te, hybente m.m. Hvilket naturligvis er dyrere og derfor begrænser sig selv. Vi har dog ikke forbudt dem at drikke den med sukker og vil ikke, i praksis kunne administrere antal sukkerskeer for over 200 børn/unge. Der er ikke enighed om, at mælk er sundt for alle børn, de yngste får det til morgenmad men ellers ikke, da det også er dyrt. Når vi serverer saft er den dyr fordi den indeholder frugt og med begrænset mængde sukker. Den serverer vi ved specielle lejligheder. Unge fra Ungdomsklubber og juniorklubber har og skal ikke have forbud men motiveres til at ændre vaner. Dette arbejder vi aktivt på og har gjort det i flere år da de unges helbred, naturligvis ligger os på sinde. **Unødvendig og formanende pind som ikke kan kaldes overordnet, bør besluttes på institution i samarbejde med forældre og unge.**

Morgenmad er mættende og kan bestå af grove kornprodukter og mælkeprodukter.

Det siger vel sig selv? Men er vel ikke formuleret som overordnet her heller?

Der serveres hver dag et mættende måltid for børnene.

Dette har vi bestræbt os på at gøre i flere år. Vi har serveret lidt mad hver dag i 13 år, men må erkende at det er dyrt, tidskrævende at opkræve pengene af forældrene for klubdelens vedkommende og at vi i øjeblikket er ved at erkende at denne service sluger uforholdsmæssig mange personaleressourcer i forbindelse med såvel indkøb, fremstilling og uddeling til de mange børn som er især i klubafsnittet. Vi er derfor nødsaget til sammen med vores bestyrelse at forholde os til om det er muligt at fortsætte dette i klubdelen. I fritidsafsnittet er der allerede blevet et prioriteret at det kun er muligt enkelte dage om ugen, ellers får de et stykke frugt. Men det er også blevet dyrt. Et sådant krav vil derfor skulle følges op af såvel budget og personaleressourcer hvis det ønskes praktiseret.

Mellemmåltider tilberedes af gode råvarer.

Det gør vi når det er muligt, men økonomien sætter automatisk begrænsningerne.

Kage og saftvand kan serveres ved fester, men slik hører ikke hjemme i institutionen.

Vi serverer kager m.m. ved specielle lejligheder og har kostpolitik vi har udarbejdet med forældrene. Det ønsker vi at fortsætte med. Når vi taler medindflydelse for, især de større børn/unge i klubben, har vi en aftale om fredage. Men virker ikke reel i forhold til unge som kommer om aftenen med vennerne og som selv tjener penge. Forslaget lægger jo også op til at omfatte de 17 årige.

Der dækkes bord med passende service til et hyggeligt måltid, hvor alle børn sidder og spiser i større og mindre grupper.

Det har vi, på fritidshjem gjort i rigtig mange år. Tiden er dog blevet mere presset hvorfor mange fritidshjem i de senere år har valgt at tilgodese andre behov for pædagogiske aktiviteter og gemme ovenstående til specielle lejligheder, projekter om mad m.m. Klubben har over 200 børn dagligt. De har ikke nødvendigvis behov for, at vi samler dem hver dag. Vi har heller ikke plads, stole og borde m.m. til at dette kan praktiseres hvis vi da ikke skal ommøblere værksteder, sportsrum m.m. til spisested. Antallet er børn fortæller vel også lidt om hvor hyggeligt det vil være i praksis? Vi har

Den Integrerede Institution Dronen

dog i mange år søgt at lave aftener med fælles madlavning og spising en gang om ugen hvilket vi naturligvis vil fortsætte med. Igen, ikke beskrevet som overordnet og har ikke hold i virkeligheden.

Børnene inddrages i videst muligt omfang i planlægningen og tilberedelsen af måltidet.

Det gør vi i det omfang det er muligt, men køkkenerne er ikke indrettet til at rumme mange børn som laver mad til mange. Det er nok også de færreste børn som finder det sjovt at lave mad til 200. Vi søger at få børnene med til at planlægge måltider omkring projekter, men har det ikke som mål for alle måltider. At købe ind med børnene er ikke altid muligt, det kræver en del personaleressourcer som ikke er prioriteret fra politisk hold. Vi gør det dog, især omkring projekter. I den sammenhæng vil vi godt nævne, at Københavns Kommunes tiltag med indkøbsaftaler ikke bør komme til at omfatte hvor vi skal købe vores dagligvarer, da vi derved slet ikke ville have mulighed for at inddrage børnene i indkøb. Med hensyn til tilberedelsen af maden er det ikke i dag muligt at lave decideret varme måltider med børnene, da vores køkkener i fritidsinstitutionerne ikke er beregnet til andet end netop mellemmåltider. Hvis man virkelig ønsker at sætte fokus på ordentlig forplejning, bliver man således også nødt til at gennemgå institutionernes køkkener og finde ud af, hvor meget økonomi, der er forbundet med at få indrettet køkkenerne til reelle institutionskøkkener.

Børnene tilbydes og motiveres til udendørs aktiviteter hver dag.

Det er vi naturligvis medansvarlige for men vi motivere og ønsker ikke fastlagte timer vi skal sende børnene/de unge ud. Det er der i øvrigt heller ikke plads og personale til at kunne praktisere. Vi har i årevis arbejdet med motion, kost og endvidere haft specielle projekter for inddragelse også af forældredelen. Ligesom personalet har specielle projekter i perioder for at kunne motivere hinanden og dermed børnene og de unge. Punktet er igen, meget langt fra at være, overordnet hvilket undrer os.

Hvis børnene har adgang til en computer, har institutionen også en computerpolitik.

Vi har i 8 år haft en computerpolitik som er udarbejdet i samarbejde med forældrene. Vi har endda prøvet at lukke for computerne og lave aktiviteter udendørs for vores klubbørn. Dette opfattede de, med rette, som et indgreb i deres medindflydelse hvorfor de gik hjem i protest. Her kunne de også spille hele dagen i stedet for, som hos os, 30 min. om dagen.

Institutionen indretter sig, så der er plads til bevægelse både inden- og udendørs.

Det bør tænkes ind politisk når man etablerer eller bygger nye institutioner. Der bør være en sal i alle institutioner. Vi indretter naturligvis institutionerne så der er tænkt så mange forskellige muligheder ind for såvel fysiske som andre kreative aktiviteter. De fysiske rammer er dog ikke beregnet til at sikre dette hvorfor det også virker lidt underligt, at der i dette oplæg lægges vægt på at såvel borde og stole skal stilles op til spisesituationer samt fjernes for at give plads til fysisk udfoldelse

Forældrebestyrelsen har indflydelse på de overordnede rammer i institutionens politik for mad, måltider og bevægelse.

Den Integrerede Institution Dronen

Har man ikke det allerede?

Der er et kostudvalg på institutionen bestående af personale, børn og forældre.

Det lyder meget omstændigt og ikke i tråd med tiden. Vi kan dårligt få vores forældre til at komme til forældremøderne? Dette ikke på grund af manglende interesse men forældre i dag har ikke så meget tid eller lyst til store møder med fælles beslutninger hvorfor det kan blive ret svært at samle folk for ikke at sige yderst tidskrævende og besværligt i praksis.

Institutionens holdning til mad, måltider og bevægelse fremgår af årsplanen /udviklingsplanen.

Det siger vel sig selv i henhold til pind 12?

Det er naturligt og legalt at personalet tager initiativ til dialog med børn og forældre om usunde mad- og bevægelsesvaner.

Det har vi gjort i over 14 år.

Personalet er gode rollemodeller i forhold til sunde levevaner.

Igen er det ikke overordnet beskrevet. Vi er, naturligvis, yderst opmærksomme på at vi som pædagoger er rollemodeller hvilket også fremgår af vores årsplaner.

Med venlig hilsen

Marialise Rømer
Leder

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen Direktionssekretariatet
J.NR.: 268263
DEN - 6. SEP. 2005
SAGSBEH.: KOPI TIL:

Kbh. d. 05.09.05

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen
Direktionssekretariatet
Rådhuset
1599 Kbh. V

Høringsvar i forbindelse med: politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber.

Det fremkomne forslag for mad, måltider og bevægelse forekommer som en god ide at tage til efterretning.

I vores institution har vi allerede en politik for de beskrevne områder.

Vores politik svarer stort set til de i forslaget beskrevne områder.

Jeg vil her beskrive en ugeplan.

Morgenmad: Havregrød, grove havregryn eller cornflakes med mælk.

Mellemmåltid: 2 gange om ugen blandet frugt, 1 gang om ugen grovboller, 1 gang om ugen råkost, om fredagen som oftest en varm ret.

Der er altid adgang til koldt vand og the.

Der hvor vi kunne ønske os bedre muligheder ville være i forhold til vores økonomi. Hvis vi kun skulle købe økologiske varer, er vores budget til forplejning for småt. I skriver, at der ikke vil blive institutionerne tilført yderligere midler, så vores madpolitik må derfor holde sig indenfor de afsatte midler på vores budget.

Vi har i gennemsnit 3 kroner om dagen pr. barn, så det kræver stor opfindsomhed og økonomisk sans at udarbejde madplaner som oven i købet skal være økologiske.

Med hensyn til bevægelse, er det noget som også er en del af vores pædagogiske hverdag.

Vores børn og unge går i specialklasserække. De er hos os morgen, eftermiddag og 1 gang om ugen om aftenen. De er i alderen fra 1.klasse til 10. klasse.

Mange er overvægtige. Mange af vores forældre har ikke de fornødne ressourcer i forhold til gode madvaner og vigtigheden af at bevæge sig. Vi bruger meget tid på at snakke med dem om disse problematikker.

Jeg ville have troet at forslaget var en del af enhver faglig bevidst institutions pædagogiske hverdag. Men det kan da godt være jeg tager fejl.

Jeg ville ønske at der i kommunen blev sat større focus på børn og unge med særlige behov og i det hele taget familier med ringe sociale ressourcer.

Hvordan kan vi i fællesskab støtte disse?

Med venlig hilsen Bodil Marke (leder), Fritidsinstitutionen Dyveke

Bodil Marke

**KBH'S KOMMUNES
FRITIDSHJEM DYVEKE**
RØDEMELLEMEJ 71
2300 KBH. S.
TEL. 32 97 25 29

FREJASKOLEN

Rughavevej 6 - 2500 Valby - Tlf. 82 22 30 00 - Fax 82 22 30 01 - E-mail: mail@frejaskolen.kk.dk

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen
Direktionssekretariatet
Rådhuset
1599 Kbh. V.

Frejaskolen 12. september 2005

Høringssvar vedr. forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber.

Skolebestyrelsen ved Frejaskolen har flg. kommentarer til høringsmaterialet:

Der er bred opbakning til de overordnede hovedtanker om:

- At de måltider der serveres, bygger på en viden om sund kost og ernæring. Vi ser dog en problemstilling af økonomisk art, da eksempelvis økologiske råvarer er dyrere end ikke-økologiske.
- Børnenes behov for dagligt at motionere/bevæge sig
- At personalet fremstår som gode rollemodeller.
- At det kan være en god idé med et kostudvalg

Men, vi finder det ikke hensigtsmæssigt med konkrete centralt fastlagte regler om f.eks. sukker. Københavns kommune har et formuleret værdigrundlag, som skoler og institutioner skal agere ud fra. At fastlægge konkrete regler/politiker må være den enkelte institutions ansvar.

Vores børn har mange problemfelter at slås med. En hel del af børnene har – i sammenhæng med deres autismediagnose - meget snævre og særlige madvaner. Det er skolebestyrelsens holdning at det grundlæggende er det enkelte forældrepars ansvar (naturligvis i samarbejde med institutionen), hvad deres barn spiser og dcrmed om der kan være særlige grunde til at et barn f.eks. drikker saft i stedet for vand. På Frejaskolen er det ind til dato lykkedes at få børnenes forskellige madvaner til at gå hånd i hånd med en generel holdning om sund mad og motion.

På skolebestyrelsens vegne

Jan Pehrsson

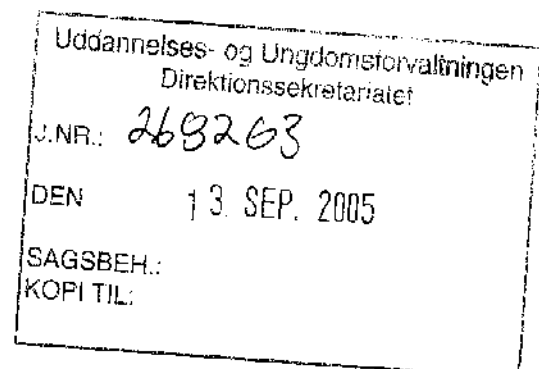
Formand

En specialskele i
KØBENHAVNS KOMMUNE

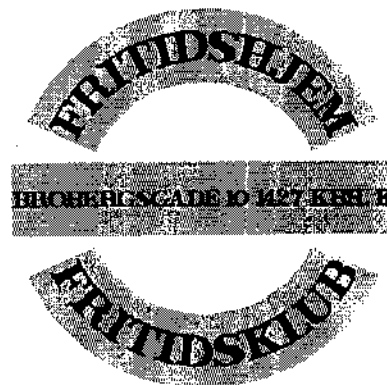
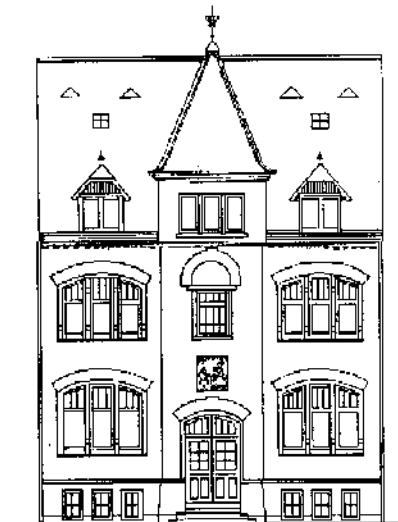
Lone Beyer

Skoleleder

En institution i
KØBENHAVNS KOMMUNE

16-09-2005

Høringssvar vedr. "Forslag til mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber."

Fremsendt af Fritidshjemmet & fritidsklubben Brobergsgade 10 1427 Kbh. K

Indledningsvis vil vi gerne meddele, vi er meget positive om det fremsendte forslag.

Vi genkender en del af vores praktiske daglige arbejde i det. Det har været et af vores mål de senere år.

Vi må dog også fremkomme med kritik samt spørgsmål:

1. Er der overordnet taget stilling til det rent praktiske i forslaget? her tænker vi på der jo skal være godkendt køkken til rådighed til madlavningen. Dette er vel næppe muligt i alle institutioner og der hvor det er kan det godt blive en betydelig udgiftspost. Vi har selv inden for de sidste 2 år fået godkendt vores køkken f. eks vil et almindeligt køleskab i de fleste tilfælde ikke kunne leve op til fødevarer myndighedernes krav. Ej heller opvaskemaskine m.v. Alene disse 2 maskiner kan meget vel koste i størrelses ordenen 45.000.00 kr.
2. I afs. 9 bliver der lagt op til motion dagligt, det er jo også en rigtig god ting, her må der jo tages højde for det ikke er alle institutioner der har denne mulighed, mange har som os stort set ikke noget ude areal og ikke de store muligheder inden for lokal miljøet. Det bliver også nævnt at børn som personale bør have udetøj hængende på institutionen, det er en fysisk umulighed hos os, vi stort set ingen personalegarderobe og børnenes er ganske trange.
3. Vi forventer naturligvis der sammen med en vedtagelse af forslaget også vil blive truffet passende politiske beslutninger om økonomi til hjælp med oprettelse af de nødvendige faciliteter, der bliver udmøntet et passende kostbudget til den daglige drift, samt der bliver taget individuel stilling i forbindelse med manglende ude arealer, dårlige indendørs muligheder det kunne f.eks. være ekstra personale til at følge børnene til et passende areal, midler til ombygning m.v.

Med venlig hilsen

Ledelse, personale samt bestyrelse
Fritidshjemmet & fritidsklubben
Brobergsgade 10
1427v Kbh. K

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen
Direktionssekretariatet

J.NR.:

DEN 19. SEP. 2005

SAGSBEH.
KOPITIL

fritidshjemmet & fritidsklubben 3257-9420
email mail@brobergsgade.kk.dk

Telefak 3257-4727
Derri :dcover@brobergsgade.kk.dk

Høringssvar fra Fællesrådet for Fritidsinstitutioner og klubber vedrørende høring om forslag om "politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber" uddrag af Fællesrådet for Fritidsinstitutioner og klubbers referat af mødet mandag den 29. august 2005)

Ad 4. Høring om "politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber"

Per Bregengaard indledte med en kort orientering om udvalgsbeslutningen. Indstillingen passer til fritidshjem, men problemet er i forhold til ungdomsklubberne. De unge i ungdomsklubberne vil selv bestemme hvornår de skal købe slik etc. Spørgsmålet er hvor restriktiv skal man være.

Marielise Rømer mente, at der bør være mulighed for at vælge til og fra. Unge skal være medbestemmende. Ingen kan være uenig i forslaget til politik, men det er problematisk med meget håndfaste principper.

Signe Ettrup Larsen udtrykte tilfredshed med forslaget til politik, men mente at der bør knyttes midler til forslaget.

Jesper Puch Hansen gav udtryk for, at være enig i forslaget og at det er et politisk korrekt forslag. Forslaget om morgenmad kan måske sløjfes. De klumpede unge – hvor passer de ind i dette? Hensigten er god. Der skal arbejdes henimod udmøntning af forslaget, men det er lidt for firkantet. Det er et godt pædagogisk tiltag, at de selv deltager i tilberedning. Men hverdagen skal hænge sammen.

Stine Aksnes mente, at man generelt skal passe på med detaljeringsgraden af politikken. Omkring punkt 4 "et mættende måltid for børnene" ordene ris og pasta skal tages ud.

Marielise Rømer sagde, at forslag til politik er for detaljeret. Vi må i institutionerne ikke opkræve for frugt. Børnene køber ind for penge på vej til klubben. Vi har intet kostbudget, og et praktisk problem: Hvor er der plads til at side ned med alle børnene på samme tid.

Per Vigger Stenbæk sagde, at skal der være samling hver dag så vil der i praksis være mange børn tilovers. Vi må skære andet fra vis vi skal leve op til ½ times samling hver dag. Vi prioriterer det i perioder.

Martin Christiansen var enig i det tidligere sagte. Det må være op til lokal selvbestemmelse, at udmønte indenfor de givne rammer. Det må dreje sig om hensigter.

Hanne Grand fandt at forslaget var godt. Der bør følge økonomi og vejledning til pædagerne om mad med forslaget. Børn skal bare have sund mad serveret.

Trine Sonne Sørensen gav udtryk for at det ikke kan lade sig gøre at implementere forslaget som det ligger.

Trine Scahlitz blev med de faldne bemærkninger bekymret for politikken. Det er væsentligt at politikken kan implementeres i den virkelige verden. Vi må som politikerne revidere politikken og som jeg hører det skal den være mere åben.

Jesper Christensen sagde, at der havde været en lignende drøftelse i udvalget.

Frank Hugsted mente, at oplægget bør være vejledende. Som den ser ud nu så fjerner den ansvaret fra forældrene.

Marielise Rømer sagde, at politikken tænker fritidshjem og at det er lidt at der sendes et politisk signal om et emne, som vi har taget alvorligt i lang tid. Hvorfor er det lavet?

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen
Direktionssekretariatet

J.NR.: 268263

DEN 12. SEP. 2005

SAGSBEH.:
KOPI TIL:

Poul Rasmussen mente, at politikken tegner et billede af at børnene ikke får ordentligt mad derhjemme. Der er stor forskel på de enkelte bydele. Der bør være et koordineret tilbud om skolemad.

Per Bregengaard oplyste til dette, at der er 11 skoler som mangler at komme med i KØSS. Skolemadsprojektet giver mulighed for at der kan købes god sund mad på skolerne.

Jesper Puch Hansen sagde, at forslaget er alt for detaljeret. Vi ved hvad der er sundt eller ej. Der bør være regler for fritidshjem og regler for ungdomsklubber. I ungdomsklubberne er de på vej til at blive voksne det er vanskeligt, at passe det ind i ungdomsklub. Virker som det er skrevet af nogle som tror at vi er dumme.

Henrik Larsen sagde, sund mad politik efterlever vi allerede i dag. Der er behov for at rette på forældrene. Det ville være dejligt hvis der var mulighed for at købe kuponer i stedet for at børnene får røde penge med. Det sker ofte, at pengene bliver brugt til alt muligt andet end sund mad.

Efter drøftelsen var der enighed om følgende opsummering fra **Per Bregengaard**:
Fællesrådet for Fritidsinstitutioner og klubber udtaler tilslutning til hensigten med politikken. Der var enighed om, at detaljeringsgraden er alt for høj eksempelvis nævnes ris og pasta som anbefalet mad hver dag. Der er en forståelse for at meget af det vil være vejledende og det er væsentligt at skelne mellem fritidshjem og ungdomsklubber. Det vil være ønskeligt med en niveaudeling. Der bør ikke sælges cola og slik.

Jan Yde Jensen

Fra: Hofmanns Minde fritids- og ungdomsklub
Sendt: 6. september 2005 15:45
Til: Jan Yde Jensen
Emne: SV: Høring vedr. forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber

Vi på Hoffmanns Minde har allerede indført mange af de foreslag I kommer med og syntes det er en god ide at der sættes fokus på ernæring og motion. Hvor vi syntes den kammer lidt over er i sidste afsnit omkring personalet. Vi har ikke indført et tøj eller kostpoliti der skal kontrollere personalets vaner, det er heller ikke nedfælgel i ansættelsesbrevene hvad man må spise hvor og hvornår, på det punkt er det op til de sunde og fornuftige ansatte i klubben, selv at regulerer hvad de spiser hvor, hvornår og i hvilke mængder. Vi skriver heller ikke ønskede vægt i stillingsannoncerne!!

Venlig hilsen

Helle Aastradsen

Fra: Jan Yde Jensen
Sendt: 23. juni 2005 10:12
Til: UUFDL_B&U Alle Kommunale Fritidsinst; UUFDL_B&U Alle Selvejende Fritidsinst
Cc: Hanne Krestne Holm
Emne: Høring vedr. forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber

<<Fil: Høring vedr. politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber.doc >> <<Fil: Beslutningspunkt vedr. forslag til politik for mad.doc >> <<Fil: Bilag. Forslag til politik for mad.pdf >>

Med venlig hilsen

Jan Yde Jensen
Fuldmægtig
Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen
Direktionssekretariatet
Tlf. 33 66 20 85
Mail: jjj@uuf.kk.dk

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen Direktionssekretariatet	
J.NR.:	2602 683
DEN	12 SEP. 2005
SAGSBEH.:	
KOPI TIL:	

Jan Yde Jensen

Fra: Jørgen Pedersen

Sendt: 14. september 2005 13:08

Til: Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen

Emne: Høring vedr. forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber

Indledningsvis finder vi det beklageligt at forvaltningen fortsætter "vanen" med at udsende høringssvar om forskellige politikker i sommerferien så høringssvarerne ikke får den fornødne tid til en mere omfattende og seriøs behandling.

Intentionerne med en overordnet politik for mad, måltider og bevægelse er en god ide, men forslaget er alt for detalieret og der tages ikke hensyn til de forskellige rammer og forhold i fritidsinstitution og klub.

Politikken bør derfor alene forholde sig til de overordnede principper og mål og overlade det til institutionerne/klubberne at udforme konkrete mål og handleplaner via årsplanerne som afspejler de lokale forhold, ressourcer og rammer.

Hvorfor benytter forvaltningen sig ikke af den viden man har/burde have via årsplaner, diverse dialogmøder, temadage, lokale fritids og klubforum, hvor det er velkendt, at kost og bevægelse har været et focuspunkt i de fleste institutioner/klubber igennem de sidste par år. Så ville personalet i højere grad kunne kende sig selv i det fremlagte forslag.

Det fremsendte forslag, de gode intentioner til trods, sætter også focus på at samarbejde og dialog imellem forvaltning og instituton trænger til at styrkes til gavn for de børn og unge vi arbejder med.

Hørings svar vedr. politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinst. og klubber.

Som udgangspunkt- må vi konstatere, at intentionerne i forslaget er yderst velargumenterede og meget idealistiske MEN:

Man bliver nødt til at begrænse sig i forhold til store inst. ("Højen" 132 fh børn og 175 fk børn.) Det er desværre på sådanne inst. fuldstændig urealistisk at være i stand til at sidde og nyde et velnærende måltid sammen med borddækning og i rolige omgivelser. Samtidig ved vi jo også, at der foreligger specielle regler for inst. køkkener, som ikke kan overholdes, hvis sådanne måltider skulle kunne lade sig gøre. Det er vel også "kun" et mellemmåltid, vi taler om.

Børnene har fri fra skole på forskellige tidspunkter og man vil aldrig i samarbejde med børnene, kunne nå at tilberede måltider af denne karakter, som der her lægges op til. De sidste børn i fk kommer kl 14.30.

Det, at børnene ikke får indtaget morgenmad hjemmefra og ikke får fornuftig madpakke med i skolen, er ikke inst. ansvar. Der må i allerhøjeste grad appelleres til forældrene.

Omkring bevægelse, er det yderst vigtigt at børn bevæger sig langt over en time om dagen og derfor er inst. aktivitetstilbud også lagt derefter. En synlig computerpolitik med begrænset tidsforbrug er lige så vigtig.

Bevægelse indendørs i inst. med mange børn er besværliggjort på grund af de fysiske rammer, men man kan indrette et rum specielt med fokus på fysisk udfoldelse.

Omkring intentionerne af rådgivning af børn og forældre i forhold til kost, vil dette kræve ekstra udd. af personalet. Men et tæt samarbejde med skolernes sundhedsplejersker, ville gavne dette. Det handler vel om at være opmærksom på problemet med over- og undervægtige børn.

Der kan arbejdes seriøst med mad og kost på weekendture og kolonier, hvor tiden er der til, at børnene indgår i tilberedning af måltider og øvrigt køkken arbejde.

I forhold til at skulle motivere pæd. personale til at ændre procedurer, er det en meget dårlig ide at gøre det som diktater, i stedet for at vejlede og anvis.

Man kunne også tilstræbe økologiske madvarer, men mange er båndlagt til snævre budgetter.

Alt i alt en meget idealistisk politik, men desværre uopnåelig i dens nuværende udformning.

Med venlig hilsen

Tina Jørgensen
Næstformand i
bestyrelsen

Vibeke Nolvi
Afd.leder
klubben

Til

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen
Direktionssekretariatet
Rådhuset
1599 København V.

København d. 16. september 2004

Høringssvar vedrørende "Forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber".

Vi har gennemlæst forslaget og diskuteret det både i forældrebestyrelsen og i personalegruppen.

I forordet til forslaget står der, at politikken angiver nogle overordnede rammer, men at institutionerne selv udarbejder deres egne politikker indenfor de afstukne rammer. I disse decentraliseringstider mener vi, at det er meget vigtigt, at de overordnede rammer ikke bliver for snævre. Hver enkelt institution har sin egen tradition og kultur, og der bør i de overordnede rammer være mulighed for selv at præge institutionens politik. Vi mener, at forslaget nogle steder er temmelig detaljeret i sin beskrivelse af rammerne og således ikke overlader meget til institutionerne at videreudvikle, hvilket vi vil komme ind på senere.

Så vidt vi er orienteret, har de fleste institutioner allerede en politik vedrørende måltider og bevægelse. For vores eget vedkommende er det et af de punkter, hvor forældrene har været meget aktive for at sætte deres præg på, hvad deres børn får at spise og hvor meget de bevæger sig i deres fritid. Det har afstedkommet, at vi har lavet nogle aftaler, som står beskrevet i vores årsplan, men derudover forbeholder vi os vores ret til som pædagoger, der står med børnene i det daglige, at være dem, der tager beslutningerne om, hvordan principperne skal udføres i praksis. Det samme vil vi sige i forbindelse med dette forslag – det er fint nok at have nogle meget overordnede principper, men overlad detaljerne til forældrebestyrelse og personale!

Overordnet mener vi, at det er vigtigt, at vi som institutioner tager et medansvar for, at børnene får rørt sig tilpas meget, får noget at spise, som er af ordentlig kvalitet, og får en fornemmelse for, hvad der er sundt og usundt.

Vi skriver medansvar, da vi mener, at hovedansvaret stadig ligger i familien, og vi skal som institutioner være varsomme med ikke at påtage os at være dem, der hovedsageligt opdrager børn – vi vil gerne være medopdragere og medansvarlige og vi vil meget gerne stå til rådighed som rådgivere for forældre, men i sidste ende ligger ansvaret hos forældrene.

I indledningen til forslaget er det nævnt, at for fritidsklubbernes vedkommende er der mulighed for at opkræve et mindre beløb til at dække udgifterne til eftermiddagsmåltid. Hvis man politisk beslutter en overordnet kostpolitik, er det nødvendigt også endelig at slå en pind igennem den skjulte brugerbetaling, som sker i klubberne. Hvis man ønsker, at alle børn skal kunne spise et sundt og mættende mellemmåltid i klubben, kan det ikke nytte noget, at flere børn ikke får den mulighed, fordi deres forældre ikke kan eller vil betale for børnenes mad. Det samme gælder forskellige

aktiviteter, hvor klubberne skal opkræve børnene et beløb til materialer eller f.eks. deltagelse i f.eks. fodboldturneringer, bowlingture, kanosejlads eller andre aktiviteter, som koster institutionen penge, og som vi derfor er nødsaget til at opkræve børnene for en del af udgifterne til. Hvis man ønsker en fælles politik burde man også opkræve forældrene den reelle pris for klubpladsen – som så skulle inkludere de tilbud (om mad og aktiviteter), som er politisk vedtaget.

Vi er netop blevet hørt i forbindelse med målsætning for klubber og efterlyste i den forbindelse en sammenhæng imellem det der sker på de forskellige institutionsområder. Vi bliver nu en stor forvaltning med børn fra 0 – 18 og både i skoleregi og i fritidssammenhæng. I den forbindelse kunne det være ønskeligt, at man fra politisk side blev enige om hvorvidt f.eks. kostpolitik skulle prioriteres. For nogle år tilbage, da 2 % besparelsen blev indført i kommunen, lod man i FAF det være op til institutionerne, hvor man ville indhente besparelsen. Kost er en dyr post i de fleste småbørnsinstitutioner, og derfor valgte man mange steder at spare økonomien væk. Hvis man i dag beslutter at indføre en kostpolitik på fritidshjems- og klubområdet, hænger det så sammen med, hvad man har i tankerne for 0-6 årsområdet nu da vi skal til at være én forvaltning?

Vi har følgende bemærkninger til de enkelte punkter:

1. Der er altid frisk koldt vand tilgængeligt for børnene.

Vi har på vores institution besluttet at afskaffe saft og alene tilbyde vores børn vand. Desværre er kvaliteten af vandet i vores hus ikke den bedste, og derfor overvejer vi at købe et vandkølingsanlæg, som man har på mange kontorer og andre arbejdspladser. Når der er dejlig koldt vand tilgængeligt vil børnene benytte sig af det, og det vil fremme sundheden. Disse vandkølere er dog ikke helt billige, og vi vil foreslå, at Københavns Kommune får lavet nogle gode indkøbsaftaler på vandkølere, og at der i øvrigt følger noget økonomi med til at iværksætte nogle af de tiltag, som er beskrevet i forslaget.

2. I institutionen kan børnene tilbydes vand, mælk eller te med begrænset sukkermængde.

Vi mener ikke, at denne pind er nødvendig i en overordnet politik. Den er for detaljeret og formanende. Ingen institutioner har råd til i det daglige at servere sodavand og mælk for børnene og i pind 1 står vigtigheden af vand beskrevet. Derfor burde det ikke være nødvendigt at udpensle yderligere, hvad der skal serveres for børnene – det må være op til den enkelte institution og bestyrelse.

3. Morgenmad er mættende og kan bestå af grove kornprodukter og mælkeprodukter.

Også her er politikken meget vejledende og giver ikke rum for megen eget initiativ. En sætning som: "om morgenen tilbydes et sundt og nærende morgenmåltid til de børn, som ikke har haft mulighed for at spise morgenmad hjemme", ville være fuldt ud dækkende.

4. Der serveres hver dag et mættende måltid for børnene.

Vi mener, at "måltid" er et stort ord for det, vi serverer i institutionerne. Budgettet giver ikke rum for, at vi kan servere et decideret måltid, og vi har netop aftalt med vores forældre, at det drejer sig

om et mellemmåltid, og at det er forældrenes ansvar, at børnene får tilstrækkeligt med mad med i madpakken til at de ikke er voldsomt sultne om eftermiddagen.

Ønsker man fra politisk side at udvide den service, der hidtil har været i institutionerne, skal der følge budgetmidler med, ligesom det ville være optimalt at der også var personaleressourcer til at tilberede et fornuftigt måltid mad.

5. Mellemmåltider tilberedes af gode råvarer.

Her skal blot nævnes, at økologiske varer er dyre, og der er i dag ikke økonomi til konsekvent at handle økologisk.

6. Kage og saftvand kan serveres ved fester, men slik hører ikke hjemme i institutionen.

Vi er enige i, at søde sager ikke dagligt er på menuen. Også her har de fleste institutioner allerede en politik på området, og har man ikke det, burde man måske diskutere det i forældrebestyrelsen. Men her mener vi, at det ikke skal være politikerne, som helt ud i detaljen dikterer, hvornår det er passende, at der kan serveres "guf" i institutionen.

7. Der dækkes bord med passende service til et hyggeligt måltid, hvor alle børn sidder og spiser i større og mindre grupper.

Her mener vi, at der er gået alt for langt i beskrivelsen af, hvordan der skal serveres måltider i institutionen. Det må være op til den enkelte institutions normer, kultur og traditioner at beslutte, hvordan – og af hvilket service - der spises! Ligeledes er det efter vores opfattelse, ikke politikerne, der skal definere, hvornår og hvordan vi vælger f.eks. at overbringe fælles beskeder eller at diskutere andre væsentlige eller mindre væsentlige punkter med børnene.

8. Børnene inddrages i videst muligt omfang i planlægningen og tilberedelsen af måltidet.

Vi er enige i, at det er en god idé at inddrage børnene – og det sker formentlig allerede de fleste steder. Vi tror ikke på, at det er realistisk at børnene altid er med til at købe ind, da det typisk er noget, der foregår i formiddagstimerne, fordi normeringen ikke er til, at nogle få børn går ud med én voksen. I den sammenhæng vil vi godt nævne, at Københavns Kommunes tiltag med indkøbsaftaler ikke bør komme til at omfatte hvor vi skal købe vores dagligvarer, da vi ellers slet ikke ville have mulighed for at inddrage børnene i indkøb. Med hensyn til tilberedelsen af maden er det ikke i dag muligt at lave decideret varme måltider med børnene, da vores køkkener i fritidsinstitutionerne ikke er beregnet til andet end netop mellemmåltider. Hvis man virkelig ønsker at sætte fokus på ordentlig forplejning, bliver man således også nødt til at gennemgå institutionernes køkkener og finde ud af, hvor meget økonomi, der er forbundet med at få indrettet køkkenerne til reelle institutionskøkkener.

9. Børnene tilbydes og motiveres til udendørs aktiviteter hver dag.

Også her vil vi gerne som institution være medansvarlige for, at børn får rørt sig. For det meste kommer det helt af sig selv, da de færreste børn kan sidde stille ret længe ad gangen. Også på dette punkt stiller forældrene krav om, at der tilbydes bevægelsesaktiviteter til børnene, så de fleste institutioner har allerede aftaler herom i årsplanerne. Vi mener, at punktet bliver meget detaljeret, f.eks. burde det være op til den enkelte institution og dens forældrebestyrelse at beslutte, om de vil

forvente af forældrene, at der ligger passende tøj i institutionen. Krav til personalets påklædning hører efter vores mening ikke hjemme i en overordnet politik.

Det var måske en idé politisk at overveje, om der bør bygges daginstitutioner på steder, hvor der ikke er direkte adgang til en legeplads.

10. Hvis børnene har adgang til en computer, har institutionen også en computerpolitik.

Fint nok at opfordre til, at der laves en computerpolitik. Men det er ikke o.k., hvis det besluttet ovenfra, at computere skal være lukkede, mens der er planlagt bevægelsesaktiviteter – det skal vi nok selv vurdere!

11. Institutionen indretter sig, så der er plads til bevægelse både inden- og udendørs.

Nye institutioner bør indrettes, så der er et boldrum eller en sal. Og igen: ingen institutioner uden legeplads!

12. Forældrebestyrelsen har indflydelse på de overordnede rammer i institutionens politik for mad, måltider og bevægelse.

Som tidligere nævnt er netop mad og bevægelse punkter, som forældrebestyrelsen allerede er meget opmærksomme på, og som der indenfor forældrebestyrelsens kompetencer ligger mulighed for at få indflydelse på.

13. Der er et kostudvalg på institutionen bestående af personale, børn og forældre.

Vi synes, det virker meget omstændeligt at nedsætte et kostudvalg. I forvejen er børnene med på råd, når der planlægges og købes ind til mellemmåltidet, enten ved at komme med gode ideer, eller måske med at være med ude og handle ind. I forvejen er vi bevidste om, at der både er sunde, mættende og varierede tilbud.

Derudover kommer det hurtigt til at handle om økonomi. For at illustrere, hvilket budget vi har at gøre godt med, vil vi vende tilbage til år 2003, hvor budgettet stadig var fordelt på forskellige poster. Her er der et samlet budget til forplejning på en institution med 40 fritidshjemsbørn og 45 klubbørn på 32.560 kr. Det er godt nok før moms, så det reelle beløb er 40.700 kr. Det giver et beløb på ca. 4 kr. pr. barn pr. dag. Dette beløb skal dække både morgenmad, mellemmåltider, fester, fødselsdage, drikkevarer m.m. hvilket ikke er realistisk. I klubben opkræver vi et beløb på 5 kr. pr. dag pr. barn. I klubben er der så den særlige problematik, at det bliver et individuelt ansvar for forældrene at sørge for, at deres børn betaler for mellemmåltidet – gør de ikke det, kan vi vælge enten ikke at give det pågældende barn noget mad, eller se i øjnene, at økonomien ikke løber rundt. Som tidligere nævnt må en samlet kostpolitik afstedkomme at man ser på klubbaksterne og beslutter sig for at opkræve den reelle, politisk besluttede pris, som inkluderer forplejning og materialer.

14. Institutionens holdning til mad, måltider og bevægelse fremgår af årsplanen /udviklingsplanen.

En efter vores mening unødvendig pind. Hvis forældrebestyrelsen har indflydelse på politikken om måltider og bevægelse, vil den være en naturlig del af årsplanen.

15. Det er naturligt og legalt at personalet tager initiativ til dialog med børn og forældre om usunde mad- og bevægelsesvaner.

I målsætning for fritidshjem fra 2003 står det beskrevet under forældresamarbejde, at barnets trivsel og udvikling tages op på forældresamtaler. Det er i forvejen en naturlig del af det pædagogiske arbejde, at vi taler med forældrene om børnenes trivsel – herunder hvis de rører sig for lidt, eller spiser for u hensigtsmæssigt. Vi mener derfor ikke, at det burde være nødvendigt at udpensle det yderligere i en kostpolitik.

16. Personalet er gode rollemodeller i forhold til sunde levevaner.

Denne pind er efter vores mening meget detaljeret i sine forslag til, hvordan personalet kan være rollemodeller. Det burde ikke være nødvendigt at udpensle, hvordan personalet bør agere ved et måltid – og heller hvordan man er en god rollemodel. Her mener vi det kunne være mere gavnligt, at man på de foreslåede temadage tager emnet op til diskussion, og at institutionerne efterfølgende med deres forældrebestyrelser beslutter, hvordan holdningen skal være på egen institution. M.h.t rygning forventer vi, at der snart kommer en lovgivning på området, som overflødiggør den passus, der er herom.

Sluttelig undrer vi os over, hvad baggrunden er, for at dette forslag overhovedet er blevet aktuelt. Hver eneste institution har i årevis sendt årsplaner ind til U&U forvaltningen, og i de fleste årsplaner er måltider og bevægelse en integreret del af årsplanerne. Praksis om pædagogisk tilsyn fra de pædagogiske konsulenter er blevet skærpet, og vi kan forvente besøg af den pædagogiske konsulent én gang årligt. Vi mener, at det ville være meget mere relevant at de pædagogiske konsulenter enten via årsplanerne eller det årlige besøg diskuterede de enkelte institutions holdning til mad, måltider og bevægelse med personale og forældrebestyrelse, og at man hermed på et ligeværdigt grundlag, i dialog med forældrebestyrelsen og med respekt for dens kompetence, har tillid til, at institution og forældrebestyrelse i samarbejde får formuleret en politik, som afspejler hver enkelt institutions særpræg og kultur.

Med venlig hilsen

Stine Trampe Broch
Forældrebestyrelsesrepræsentant

Anne Floor
Leder

KØBENHAVNS KOMMUNE
Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen
Klerkegade fritidshjem og fritidsklub

Klerkegade 33.2
1308 København K.

Telefon: 3311 5106
E-mail: af@klerkegade.kk.dk

HØRINGSSVAR vedrørende politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber fra FRITIDSHJEMMET, MIDGÅRD

I fritidshjemmet, Midgård er vi glade for initiativet med at udarbejde en politik for mad, måltider og bevægelse i kommunens børneinstitutioner. Vi er helt enige i at spørgsmålet om mad, måltider og bevægelse i børneinstitutionerne er et aktuelt og væsentligt tema. Og vi er glade for at blive taget med på råd.

Vi mener der ligger et godt udgangspunkt i det konkrete forslag, men vi har samtidig en række kritikpunkter, som vi mener der bør arbejdes videre med i forhold til en endelig politik. Vi synes desværre det fremsendte forslag bærer præg af manglende indsigt i det pædagogiske arbejde og hverdagen i en børneinstitution, hvorfor vi håber at vores høringssvar kan bidrage til at nuancere debatten.

Kritik-, diskussions- og inspirationspunkter

- **Pædagogisk metodefrihed:** Grundlæggende mener vi at børneinstitutioner skal have klare holdninger til mad og bevægelse, der medvirker til at fremme folkesundheden. For fritidshjemmene findes et godt afsæt i folderen; Målsætninger 2003 for fritidshjem og KKFO'ere, som vi i forvejen arbejder ud fra. I øvrigt mener vi, at der må være pædagogisk metodefrihed i de enkelte institutioner.
- **Vægtningen mellem *det gode måltid i hyggelige og rolige omgivelser* og *det at afbryde børn i legen*:** For at samle børnene i en spisesituation betyder det for det første, at man må afbryde børnene i deres leg for at samle dem, og for det andet er det, alt andet lige, vanskeligt at skabe *hyggelige og rolige omgivelser*, når man har 100 energiske børn, der rent praktisk skal bespises samtidig. Det er vores holdning, at børnene skal have mulighed for at lørdybe sig i legen mens de er på fritidshjemmet, fordi det er deres *fri* tid. Hos os er måltidet frit tilgængeligt for børnene i en times tid midt på eftermiddagen, så kan børnene spise, når det passer ind i deres leg. Vi har i øvrigt erfaring med bålmad, som en god måde at kombinere mad og bevægelse.
- **Vægtning mellem kost og bevægelse:** Kosten/spisesituationen er beskrevet langt mere dybdegående end bevægelsen i det fremsendte forslag – Er det fordi mad og måltid er prioriteret højere end bevægelsen?
- **Helhed i børnenes liv:** Hvis vi tænker på helheden i børnenes liv i forholdet; skolen, hjemmet og fritid vil vi bemærke, vi tilstræber at tænke fritidshjemmet som et supplement til skole og hjem. I denne sammenhæng synes vi fritidshjemmet fornemste opgave er at skabe rum for børnene kan dyrke deres legerelationer/venskaber og udvikle deres sociale liv og kompetencer. Dertil kommer at fritidshjemmet kan byde ind med aktiviteter som er mere pladskrævende og faciliteter der er indrettet specielt til denne aldersgruppe, - og aktiviteter som svarer så meget, at man ikke kan lave dem hjemme i dagligstuen. Det kan også være i forhold aktiviteter hvor mange børn deltager f.eks. lege, sport, natur, musik, drama osv. Børnene har et relativt stillesiddende skoleliv i ca. 5 timer om formiddagen, mens de bare har ca. 4 timer til at lege på fritidshjemmet. Derfor kan vi ikke forstå hvorfor børnene skal have ½ time til at spise i fritidshjemmet, mens de bare har 15 minutter i skolen. Vi vil gerne understrege at det er vores holdning, at dagens vigtigste måltider ligger udenfor den vægtningen børnene har i fritidshjemmet (med undtagelse af morgenmaden som nogle børn spiser i

J.NR.:

DEN 20. SEP. 2005

SAGSRFH

2

fritidshjemmet). I øvrigt har vi svært ved at forstå, hvorfor man har forkortet skolens frikvarter 5 minutter om dagen - svarende til 25 minutter om ugen, som er den tid hvor børnene får frisk luft og får bevæget sig i skoletiden.

- **(Efter-) uddannelse:** Det kræver særlige forudsætninger at varetage økonoma-lignende funktioner samt at rådgive som en sundhedsplejerske. Mættende mad er ikke altid speciel *sundt* (f.eks. bliver der i øjeblikket sat spørgsmål ved ris og pastas sundhedsmæssige værdi) ligesom sund mad (f.eks. er et stykke frugt ikke altid er det mest *mættende*.) Mange typer af mad kan udvikle bakterier eller skadelige stoffer (f.eks. spinat o.l.) hvis det ikke behandles rigtigt. Såfremt arbejdet med mad og måltider skal opprioriteres i institutionerne, bør (efter-) uddannelsen følge med.
- **Faciliteter:** Det er de færreste børneinstitutioner der har faciliteter, som er indrettet til masser af bevægelse og hvor der samtidig skal kunne skabes rolige omgivelser i forhold til en spisesituation, dertil kommer spørgsmålet om køkkenfaciliteter til stordrift.
- **En god idé:** Det er vores erfaring, at det er vigtigt at huske børn på at drikke – de har tendens til at glemme det - selv på en varm sommerdag. Samtidig giver det meget opvask, hvis børnene dagen igennem kommer ind og tager et rent glas hver gang de er tørstige. Vi har investeret i en drikkepost på legepladsen. Den er med trykknop, så børnene ikke kan glemme at slukke for det, og så de ikke behøver at sutte på en vandhane.
- **(Økologiske) Indkøb:** Økologiske varer er ofte dyrere i indkøb end andre varer. Med indførelsen af indkøbsordningen blev institutionerne bundet til at købe i bestemte virksomheder, således er det i dag vanskeligt at invitere børnene med på indkøbstur og samtidig gøre brug af fordelagtige dagstilbud i lokalområdet.
- **Personaleressourcer:** Det er meget ressourcekrævende for en institution, hvis en pædagog går fra institutionens øvrige aktiviteter/normering for at lave mad med en mindre børnegruppe. Arbejdet med et eventuelt kostudvalg vil også kræve yderligere personaleressourcer. Det er glimrende at børn og forældrene får indflydelse på kosten i institutionen, men det er ikke afgørende at der er et kostudvalg, hvorfor et eventuelt kostudvalg bør ske på frivillig basis.
- **Økonomi:** Hvor findes økonomien til at udmønte dette udmærkede initiativ i praksis?
- **Kommunens rolle og ansvar:** Hvad er kommunens rolle og ansvar?
- **Invitation til U&U's politikere og forvaltningspersoner:** Vi vil gerne tilbyde U&U's politikere og forvaltningsansatte at komme i *en-dags-praktik* i vores fritidshjem. Vi tror det kunne være både lærerigt og inspirerende for alle parter, hvis I kom ud og oplevede en helt almindelig hverdag i et gennemsnit fritidshjem med ca.100 børn. Bare ring og aftal hvornår du/I vil besøge os. (Tlf. 38 79 33 23)
- **Bilag: Baggrund for metodevalg**

Pva. Fritidshjemmet, Midgård

Med venlig hilsen
Leder i Valhal, Kirsten Egsgaard

BILAG: Baggrund for metodevalg

Børnene får fri fra skole kl. 12.40, men skal først hænge skoletasker på plads, krydse sig ind osv. før de kan gå i gang med at lege. Vores fornemmelse er at de fleste børn er sultne og trænger til ny energi allerede ved to - halv tre tiden. Hvis man på det tidspunkt skulle kalde ind på stuerne til samlet eftermiddagsmad, ville det betyde, at man skulle bryde ind i børnenes leg. Børn, der lige havde fået etableret legerelationer og begyndt legen (hvilket kan være svært for nogle), - eller børn som måske lige havde fået aftalt rammerne for deres leg, - eller som lige havde fået fysisk indrettet sig med en masse oprydning til følge, - et boldspil der blev afbrudt, og som halvdelen måske har mistet interessen for efter måltidet. På denne baggrund og i respekt for børnenes *fri* tid mener vi at eftermiddagsmaden skal kunne indtages på det tidspunkt, det passer det enkelte barn, og at det skal være muligt at nyde den sammen med dem, man har opbygget relationer til den dag, således at måltidet ikke bliver på bekostning af venskaber og fordybelse i legen.

Hvis måltidet skulle foregå siddende ved veldækkede borde ville det ligeledes betyde, at alle de kreative aktiviteter skulle ryddes væk efter kun at have været fremme i ca. 1 time. Det er noget af et arbejde, hvis man har arrangeret sig f.eks. med malerpaletter, pensler, voksdug, har givet børnene forklæde på m.m., hvorefter man efter måltidet igen kan bruge tid på at etablere værkstedet igen. (hvis man da ikke skal bruge tid på at gøre rent ved bordene og vaske op). Ved at servere måltidet centralt i huset og ved at brede det tidsmæssigt ud, så alle ikke behøver at sidde ned samtidigt, behøver kun én voksen at blive beskæftiget med det, mens de andre voksne kan fordybe sig i aktiviteterne med børnene.

Samtidig indebærer denne organisering, at der ikke står unødigt mange borde og stole på stuerne, hvilket jo betyder større areal, hvor børnene kan lege og bevæge sig frit

Skaber det ikke kø i madudleveringen? Jo, en sjælden gang imellem; men med tiden har børnene lært, at der er nok til alle og at det derfor er tidsspilde at stå i kø. Alligevel kan det ikke udelukkes at der kan opstå kø, hvis noget dufter ekstra godt...

Men hvad med det sociale formål, der også kan ligge i at samles til eftermiddagsmåltidet? Vores erfaring er, at det er tidskrævende at få samlet 25 børn på en stue på et bestemt tidspunkt (hvoraf man må diskutere med - eller forsøge at overtale de børn, der prioriterer legen frem for maden, for de kan jo ikke være alene på legepladsen uden opsyn). Imens har de andre børn ventet på stuen og er blevet utålmodige. Så går der tid med at skabe ro, øse op og endelig kan man som voksen sige værsgo og få 5 - 10 min. ro, hvor beskeder kan gives eller hvor man kan nå at høre 3-4 børn fortælle hvad de har på hjertet. Imens lytter de andre, eller sidder stille og bare spiser, eller er måske en af de mange, for hvem det er umuligt at tie stille, så at de under måltidet kan nå at indhøste op til flere offentlige irettesættelser. Er det hygge? Er det social træning? Ja måske, men i så fald træning til disciplinering. Er der noget mere holdningsforvirrende end, hvis man foregøgler, at noget skulle være hyggeligt og i virkeligheden er det stik modsatte? Social træning mener vi bedst lykkes, hvis barnet er motiveret, hvilket de er i situationer og med børn, som de selv har interesse i, hvorfor vi mener at den sociale træning foregår løbende i samværet mellem børn og voksne.

"Nogle børn føler sig trygge ved at have eftermiddagsmåltidet som et fast holdepunkt i en ellers forvirrende og krævende dag". Ja, det mærker vi også, men ved at observere og analysere hvornår, hvorfor og hvem det drejer sig om, mener vi at have indkredset behovet og kan derfor tage handling på netop det. Således oplever vi f.eks. behovet de første par måneder efter at nye børn er startet på fritidshjemmet, hvilket jo især gælder de nye børnehaveklassebørn. Derfor holder vi dagligt samling for dem, indtil de selv giver udtryk for at de ønsker eftermiddagsmåltidet serveret ligesom de andre børn.

Vi oplever det også ved børn, der har svært ved de sociale relationer med andre børn. For dem er der jo mulighed for at sætte sig ved det fælles bord ved spiseudleveringen, og når måltidet ikke kræver for meget voksenstyring, kan der være overskud til at pædagogen også sidder ved bordet og småsludrer eller spiller et spil med enkelte børn.

I vinterhalvåret hvor støjen indendørs kan være yderst trættende, forsøger vi at afsætte ressourcer til at en voksen tilbyder børnene at servere måltidet på en stue, hvor de børn der har behov for at høre en historie eller lege en lille leg, *frivilligt* kan deltage. Det er netop *tilbudet og frivilligheden* der virker motiverende. Vi gør det med samme formål og derfor er alle indstillede på at få det til at fungere.

Fritidshjemmets vilkår for at inddrage børnene i aktiviteter såsom at *planlægge* menuen, lave indkøb og madlavning er vanskelige, dels fordi børnene kun er på fritidshjemmet i ca. 3-4 timer om eftermiddagen, og dels fordi normeringen ikke holder til at en pædagog går fra institutionens øvrige aktiviteter. I fritidshjemmet lytter vi til børnenes forslag, og lægger vægten på den *frivillige* deltagelse fra børnene. Herved opnår man at arbejde med en lille gruppe motiverede børn. Ofte har vi imidlertid forberedt eftermiddagsmåltidet om formiddagen, netop på grund af tidspress. Afslutningsvis skal det siges, at det er på børnemøder, det er blevet besluttet at eftermiddagsmåltidet skal indtages på denne måde. Vi kørte det som forsøg et stykke tid, men betragter det nu som en del af vores daglige rutine.

OHB. d. 07.09.05

Til
Uddannelses- & Ungdomsforvaltningen,
Direktionssekretariatet,
Rådhuset,
1599 Kbh.V.

Høringssvar vedr. forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber.

Personalet og bestyrelserne ved O.H.Bærentzens Fritidshjem & -klub hilser den foreslåede politik for mad, måltider og bevægelse særdeles velkommen. Det er et tiltag, der i høj grad er tiltrængt.

På O.H.Bærentzen har vi for længst indført den foreslåede politik – stort set på alle punkter.

Men det er jo langt fra gratis f.eks. at indføre en madordning på et fritidshjem eller i en fritidsklub. Det kræver f.eks. et godkendt køkken – godt nok ikke en godkendelse som et restaurationskøkken, men dog godkendelse til ”madlavning i begrænset omfang”. Fødevarestyrelsen stiller helt bestemte krav f.eks. til antal af håndvaske, bordoverflader, egenkontrol m.m. Desuden stilles der krav om, at det personale, der har med madlavningen at gøre, består et 3-dags hygiejnekursus.

På O.H.Bærentzen fik vi endelig godkendt køkkenet i foråret efter en planlagt flereårig renovering, og hygiejnekurset har undertegnede taget i forbindelse med administrationen af vores feriekoloni; - men et kursus, som på AMU for ca. 3 år siden kostede ca. 2500 kr. Og på sigt er det planen at flere medarbejdere skal have hygiejnebeviset.

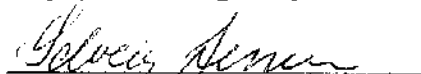
Bare at bringe disse nævnte forhold i orden vil for en stor del af institutionerne betyde en betydelig ekstraudgift.

Men på den anden side er der vel ikke nogen politikere eller andre, der vil lægge navn til ulovligheder.

Den foreslåede madpolitik lægger vægt på at maden skal være nærende og sund samt helst økologisk. Det kan vi kun være enige i, men pengene hertil....hvor kommer de fra? I forordet til forslaget står der, at ”er i fritidsinstitutionerne er budgetlagte midler til mad” – det er helt rigtigt, men det rækker altså ikke til meget mere end dén morgenmad, som vi dagligt serverer for de tidlige børn.

På O.H.Bærentzen bruger vi mange penge på mad til børnene, som så til gengæld må undvære teaterture, noget legetøj m.m. Det er bestemt ikke optimalt, så vi ser gerne, at der følger nogle penge med ud til institutionerne, når denne politik vedtages.

På personalets og bestyrelsens vegne

Solveig Jessen, leder
O.H.Bærentzens Fritidshjem & -klub,
Grækenlandsvej 76,
2300 Kbh.S.

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen Direktionssekretariatet
J.NR.: 268263
DEN - 8. SEP. 2005
SAGSBEH.:
KOPI TIL:

Dorthe Andresen

Fra: Trine Agner Skaanderup

Sendt: 15. august 2005 12:29

Til: Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen

Emne: hørings svar vedr. forslag til politik for mad, måltider og bevægelse...

Da vi i fritidshjemmet Rabalder (som det fremgår af vores årsplan) allerede arbejder med en række af de målsætninger, der opstilles i den foreslåede politik for mad, måltider og bevægelse, er vi meget positivt indstillede til politikken.

Med venlig hilsen

Signe Edlund

Pædagog, Fritidshjemmet Rabalder

Sag : 268263

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen	
Direktionssekretariatet	
J.NR.	268263
DEN	15 AUG. 2005
SAGSBEH.:	
KOPI TIL:	

**Skrammellegepladsen i Emdrup
Keldsøvej 5, 2100 København Ø.
Tlf: 39 29 09 90 Giro 4 11 11 33**

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen,
Direktionssekretariatet,
Rådhuset

Svar på høring vedr. forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber

Det er med stor billigelse at vi har modtaget og læst forslaget til en mad og bevægelsespolitik og vi er enige i at det er vigtigt at institutionerne dels kan tilbyde børnene et sundt og mættende morgen- og eftermiddagsmåltid og at institutioner har en mad - og bevægelsespolitik.

Vi mener dog at man på en række punkter har skudt en lille smule over målet. .

Vedrørende servering af et eftermiddagsmåltid er vi af den opfattelse at et eftermiddagsmåltid er et mellemmåltid, altså et mindre og ofte uformelt måltid, det serveres om eftermiddagen, hvor børnene har gang i mange ting. Man glemmer at tage højde for den forholdsvis begrænsede tid, børnene har til fri leg om eftermiddagen, som for manges vedkommende bliver yderligere forkortet på grund af andre fritidsaktiviteter. Det der lægges op til i forslaget, er et meget komplekst måltid, med flere menuer, med servering af måltider der indeholder alt, hvad der hører et aftensmåltid til og hvor børnene deltager i madlavningen. Dette kan måske være fint for nogle institutioner, men det er væsentligt at pointere, at der er snævre regler for hvilken type madlavning børn må være med til at tilberede og at de køkkener der eksisterer på de fleste fritidshjem ikke opfylder betingelserne for at lave større måltider dagligt. Samt at de udmeldte kostbudgetter er forholdsvis begrænsede, og der derfor er en række praktiske grænser for hvor ambitiøst et eftermiddagsmåltid, der kan serveres.

Vi foreslår derfor at man nuancerer teksten vedrørende mellemmåltidet således at den afspejler, at et sundt og fornuftigt mellemmåltid, også kan være noget mere simpelt og uformelt og noget der ikke tager så lang tid at tilberede

Med venlig hilsen

Lone Kristensen

Formand for Skrammellegepladsens bestyrelse

Jannie Madsen
Leder

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen	
Direktionssekretariatet	
NR:	
DEN	19. SEP. 2005
SAGSBEH.	
KOP/TIL:	

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen,
Direktionssekretariatet,
Rådhuset,
1599 København V

København 15. september 2005

Høringssvar vedr.: forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber

Politikkerne bør ikke differentieres i forhold til alderstrin. Det sunde måltid og bevægelse hører alle alderstrin til. Derimod bør der fokuseres på rammerne for arbejdet idet arbejdet med fritidshjemsbørn og klubbørn er meget forskelligt. Ex. har klubbørn mulighed for at forlade klubben og indtage et måltid i nærmeste grillbar – en mulighed der ikke er tilstede for fritidshjemsbørn.

Sund mad og bevægelse bør være en del af kerneydelsen og ikke ses isoleret som en særlig pædagogisk aktivitet, hvortil der skal rekrutteres personale med interesse for området. Det er et must!

Børns inddragelse i indkøb og madlavning er godt når der er mulighed for det – men ikke et krav. De få timer børn er i fritidshjem / klub kan hurtigt blive til et kapløb med tiden når der skal handles, fremstilles, serveres og ikke mindst spise det hyggelige måltid. Her må man tage forholdene, herunder de mange øvrige aktiviteter der er også finder sted som et must, med i betragtning samt det faktum, at det nu engang er børns fritid vi er i gang med at planlægge ! De skal selv have lov til at vælge fra og til i forhold til aktiviteten – men ikke i forhold til indholdet, her er det de sunde spisevaner der styrer.

Børn er som bekendt lige så forskellige som alle andre mennesker, derfor vil begrebet et mættende måltid også altid opfattes forskelligt. Her må man appellere til hjemmene om, at de børn med den store appetit har en sund eftermiddagsmad med, der evt. kan opbevares i institutionens køleskab, så de kan blive ordentlig mætte. Et institutionsbudget til forplejning er med sine ca. 2,50 kr.- pr. barn pr. dag i fritidshjem og 0 kr.- pr. barn pr. dag i klub ikke baseret på et mættende måltid med mulighed for at vælge mellem flere retter ! Tanken er rar, men man har vel også lov til at være bare lidt realistisk. Dermed sender vi også forældrene et signal om, at ansvaret for at børnene får et sundt mellemmåltid også er deres. Samtidig skaber det mulighed for, på en naturlig måde, at tale om kost og sundhed med forældrene.

I øvrigt ville en friskvandsstander til fri afbenyttelse for børnene være en god måde at minde børn om at drikke nok igennem dagen. Her vil det være på sin plads at Københavns Kommune viser sin seriøsitet i politikken ved at "forære" alle institutioner en sådan !

At give børn gode kost- og bevægelsesvaner er en samfundsopgave som vi ikke er blinde for, at vi har en andel i. Samtidig må vi erkende, at det er en enorm opgave. At skole og fritidshjem / klubber gør sit igennem en målrettet kost- og bevægelsespolitik er da altid en start. Og som bekendt skal der jo startes et sted ! Men vi må ikke glemme, at indsatsen

kan blive " en dråbe i havet ", hvis ikke vi samtidig erkender at mange flere instanser skal bakke op om det ! Her tænker vi specielt på hjemmene, hvor der vil være meget stor forskel på opbakning, oftest knyttet til hvorvidt forældrene er ressource stærke / svage. Samtidig bombarderes børn og unge i dag med alle mulige tilbud på underlødige produkter, som selv den mest standhaftige pædagog kan have svært ved at hamle op med. Tænk bare på alle reklamerne som børn og unge i dag nærmest får ind med modermælken. Og alle sportshallerne, også Kommunens egne, der tilbyder fysisk aktivitet – og et cafeteria hvor børn og unge kan vælge mellem burger, pølser, fiskefile og pommefrites !!

Den debat der må følge med en sundhedspolitik savner vi meget i dette forslag ! Her skitseres kun rammerne – hvornår kommer resten ? Er der nogen ansvarlige politikkerne der har tænkt på det eller ses institutionslivet som en isoleret del af børnenes og de unges liv ?

Sidst men ikke mindst, økonomien. Budgetterne bliver med årene ikke større og der prisen skrives ikke. Hvordan kan man tro, at hele forslaget kan gennemføres for en nul løsning, uden merudgifter for institutionerne og samtidig få det til at fremstå som et seriøst forslag ? Det er ganske enkelt useriøst !

På personalets vegne

Mariane Campolin

Leder

Den integrerede institution SMILEHULLET,
Lergravsvej 2,
2300
København S

Københavns Kommunes
integrerede institution
"Skrænten" Emdrupvej 96
2400 København NV
Tlf. 39 69 38 88
E-mail : mail@skraenten.kk.dk
Hjemmeside : www.skraenten.kk.dk

En institution i
KØBENHAVNS KOMMUNE

8/9-05

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen
Direktionssekretariatet
Rådhuset
1599 København V

Høringssvar vedr. forslag til "politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber"

Skrænten har modtaget anmodning om vores bemærkninger til kommunens politik vedrørende kost i fritidsinstitutioner og klubber.

Forældrebestyrelsen har drøftet indholdet i udvalgets forslag til en politik og skal i den anledning oplyse, at Skrånten kan tilslutte sig intentionerne i forslaget, som ikke ligger langt fra den hverdag, vores børn har på Skrånten.

Vi finder det hensigtsmæssigt, at der vedtages en overordnet politik, hvor man blandt andet anbefaler anvendelsen af friske, gode råvarer, der - når det er muligt - er økologiske.

Vi beklager dog at måtte konstatere, at alle omkostninger forbundet med kost skal findes i det eksisterende budget. Vi så gerne, at forslaget om en samlet kostpolitik blev fulgt op af midler, som gjorde det muligt at leve op til de gode intentioner og ikke igen måtte tages fra andre områder.

Med venlig hilsen

Bestyrelsesformand

Gert Bolander Jensen

leder

Bibi Pedersen

København d. 14/9 2005

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen
Direktionsdirektoratet
Rådhuset
1599 København V.

Høringssvar vedrørende forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber.

Bestyrelsen for Klubben i Thomas P. Hejles Ungdomshus, finder at forslaget indeholder en masse gode intentioner og vi mener også at der peges på problemer, som en øget indsats på området kunne være med til at løse eller mindske.

Men gode intentioner gør det ikke alene. Vi mener der er flere steder, hvor forslaget ikke tager udgangspunkt i forskelligheden på institutionerne. Her tænker vi både på geografisk beliggenhed, antallet af børn i den enkelte institution samt institutionstype.

Hvad angår brugerbetalingen i forbindelse med mad og måltider har vi følgende kommentar. I klubberne har man mulighed for at opkræve et mindre beløb til at dække udgifterne til forplejning. Dette er noget vi kender alt for godt, og som vi har arbejdet meget med i vores institution, og som vi bruger uforholdsmæssigt mange ressourcer på. Vi er en meget stor institution og det tager dagligt lang tid at registrere børnenes forbrug samt holde øje med om der er dækning for dette.

Efterfølgende tager det tid at få opkrævet opståede restancer fra familier, som gerne vil nyde men ikke automatisk vil yde. Herudover oplever vi børn som har behov for maden, men som undlader at spise noget fordi det er en udgift for deres forældre.

Vi vil derfor foreslå at der afsættes midler i kommunens budget til afholdelse af udgiften. En udgift som sikkert er givet godt ud på lang sigt, men også en udgift som vi ikke mener, skal pålægges kontingentet da vi mener det er rigeligt højt.

Omkring bevægelse kan vi sige at vores store hus bliver brugt til megen fysisk udfoldelse fx bordtennis, boldspil af en hver art, klatring og almindelig legen rundt. Vi har heldigvis mange store sale, hvor der er mange muligheder – og vores beliggenhed på Nørre Voldgade lige ved Nørreport Station gør da også at det rent trafikalt er nemt at komme ud og omkring. Desværre er det sådan at de ressourcer som efterhånden er tilbage til børnene ikke står mål med de ønsker man kunne have til udadvendt aktivitet. Når dette lægges sammen med at børnene kommer fra skole på meget forskellige tider af dagen og af samme grund også skal hjem meget forskudt, er det faktisk meget besværligt at komme af sted med større grupper da der jo også skal være personale tilbage på institutionen.

Afslutningsvis mener vi det er vigtigt at påpege at institutionerne i Københavns Kommune har været udsat for mange nedskæringer gennem de seneste år – sidst med omfordelingen af ressourcer til opsøgende arbejde i bydelene. Denne omfordeling betød for vores institution at vi per 1/12 2005 er 2 fuldtidsstillinger færre. Det må være klart for enhver at man med færre ressourcer er nødt til at prioritere i de opgaver der kan løses. Vi har i bestyrelsen meget svært ved at se hvilke opgaver af Klubbens normale pædagogiske arbejde det er der skal skæres væk, hvis målsætningerne i "mad, måltider og bevægelse" skal opfyldes.

På bestyrelsens vegne

Lise Cross
formand

19. SEP. 2005

SAGSBEH.:
KOPI TIL:

København d. 14/9 2005

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen
Direktionsdirektoratet
Rådhuset
1599 København V.

Høringssvar vedrørende forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber.

Vi er enige i at mad, måltider og bevægelse er vigtige elementer i børns hverdag – men samtidig siger vores erfaring, at der er et utal af andre ting, det er vigtigt at vi fokuserer på i klubberne – hvis vi skal give børnene og de unge de bedste rammer for en hensigtsmæssig udvikling.

En stor del af de ting der peges på, er efter vores opfattelse forældrenes ansvar. Vi mener det er forkert af "staten" at gå ind og forpligte sig i forhold til ting som egentlig er forældrenes ansvar. Det "opdrager" bare til ansvarsforflygtigelse – en proces vi synes, bør bremses i stedet for at fremmes.

Der er nogle af tingene i forslaget som er meget ressourcekrævende både økonomisk og personalemæssigt, men samtidig mener vi, at man er nødt til at se tingene i et større perspektiv og ikke kun fokusere på kost og en fysisk aktiv livsførelse, hvis man skal sørge for at børn og unge i København får mulighed for en god udvikling.

Vi anerkender at "det ene ikke nødvendigvis udelukker det andet", og dog... hvis de ressourcer der i dag er tilbage til klubarbejdet skal fokuseres for meget på sundhed i mad, måltider og bevægelses-terminologien, så må man prioritere om og udelukke noget af det gode forebyggende arbejde vi udfører i dag.

Vi mener at forslaget, som også gælder børn fra 5½ år når de går på fritidshjem, glemmer at tage højde for at børn og unge, når de er i klubberne, kommer af egen fri vilje i deres fri tid. Hvis man sætter for mange regler og stramme rammer op overfor denne aldersgruppe (klubalderen er i dag 10 – 17 år) er det vores erfaring, at klubtilbudet bliver valgt fra allerede fra børnene er 12 år. Samtidig synes vi der er mange meget større problemer, som personalet i klubberne, skal beskæftige sig med. Hvis al vores tid og økonomi skal gå med at gøre ungdommen "fit", bliver tiden til forebyggende arbejde på mange andre områder nødvendigvis mindre eller i værste fald fraværende.

Herudover er det vores overbevisning, at det at være "fit" og have sunde levevaner handler om meget andet en mad, måltider og bevægelse.

Endelig er der en del af forslagene som, hvis de skal være noget værd for børnene og de unge, koster mange penge. Der er godt nok mulighed for at opkræve et mindre beløb til at dække udgifterne til forplejning i klubberne. Men gennem de sidste mange år har man flere gange beskåret personaleressourcerne, og vi mener de resterende personaleressourcer er givet bedre ud til pædagogisk arbejde end til opkrævning og registrering af forbrug. Med andre ord skal der tilføres midler til klubberne, hvis der skal tilbydes børnene og de unge et mættende måltid hver dag. Selvfølgelig kunne nok stadig foregå som en pædagogisk aktivitet, hvor der bl.a. bygges relationer op.

Vi mener altså ikke vi skal modarbejde at overvægtige og for den sags skyld undervægtige børn og unge bliver mere normalvægtige, og vi arbejder da også med begge typer. Men det er vores erfaring at vejen er relationspædagogik mere end det er lovbefalede rammer og regler. Og selvfølgelig

forsøger vi, når vi serverer noget for vores brugere, at bruge ordentlige råvarer med et fornuftigt indhold af bl.a. fibre og fedt – og tilberedt sammen med børnene og de unge, så de får erfaring for hvad der er lækkert og sundt at spise.

Vi er enige i at, forældrene selv har ret til at bestemme, hvor store mængder søde sager deres børn spiser – det har de også selvom børnene kan købe slik og sodavand i klubberne. Det er jo forældrene som giver børnene lomme penge – og dermed også sætter grænserne. Det er imidlertid vores klare opfattelse at børnene, i en forsøgsperiode vi er inde i for tiden, hvor vi ikke holder vores bar åben til dagligt, spiser mere slik, chips o.l. end de gjorde inden forsøget. Dette skyldes at børnene jo sagtens kan købe ind på vej fra skole eller hvis de går fra Klubben. Nu køber de bare større poser slik (der er ikke stykslik i Netto – men poser til 14.95) og større sodavand (minimum ½-liters) end det de traditionelt havde mulighed for og benyttede sig af i vores bar.

Vi ville hellere end gerne have bedre mulighed for at komme udendørs. Men de ressourcer (både økonomiske og personale mæssige) der efterhånden resterer til pædagogisk arbejde, hos os, giver ikke mulighed for at tage ud dagligt – selvom al offentlig transport er lige udenfor vores hoveddør.

Vi undrer os over at man fremhæver at institutionerne skal have en computerpolitik. Vi skal vel lave alt det pædagogiske arbejde vi laver ud fra velovervejede pædagogiske, kulturelle, psykologiske og udviklingsmæssige hensyn sammenkædet med vores erfaring som pædagoger i netop vores institution – altså en ”pædagogikpolitik”. Vi kan da også fortælle at vi gør rigtig mange ting i vores institution, hvor børnene og de unge udfordres på en måde som passer til deres udvikling, fysisk som psykisk – og at stort set alt laves ud fra vores vision om, at børnene og de unge skal inddrages og have medbestemmelse. Det gør vi ud fra de visen om, at, med ansvar følger rettigheder og pligter. Vi mener altså at det er forkert at fratage vores brugere ansvaret og indflydelsen og bare fastsætte rammer og regler, som vi desværre mest ser forslaget til ”Politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber” som.

Og ja, - personalet er gode rollemodeller i forhold til sunde levevaner. Men sunde levevaner er andet end mad, måltider og bevægelse – sundhed og livskvalitet er ikke nødvendigvis fraværet af sygdom. Nogle gange er man nødt til at gå omveje, for at børn og unge skal indse fornuften i at ”leve anderledes” – og unges eksperimenteren kan man holde øje med og støtte, men ikke forbyde.

Afslutningsvis vil vi gerne fortælle, at vi faktisk er meget fysisk aktive i vores hus, med ”Tilbud i stedet for forbud og regler” og at vi gør det vi gør ud fra et helhedssyn, hvor vi ikke isoleret set fx vælger alene at fokusere på mad og bevægelse.

Ledelsesteamet i Klubben i Thomas P. Hejle

Karsten Wahl
leder

Aage Løvendahl Johansen
souschef

Marianne Nielsen
JK-afdelingsleder

Henrik Velin Nielsen
FK og UK-afdelingsleder

Fritidshjemmet
Troldehytten
Remisevej 2
2300 København S
tlf. 32557334.

Amager d. 31 / 8 – 2005.

Til
Uddannelses og Ungdomsforvaltningen,
Direktionssekretariatet, Rådhuset
1599 København V.

Ang. Høring om forslag til politik for mad, måltider, og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber.

Forældrebestyrelsen ved fritidshjemmet Troldehytten udtaler følgende om forslag til politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber :

Som udgangspunkt er vi meget positive overfor forslaget. Vi mener selv at børns indtagelse af slik, sukker og andre usunde ting, ikke hører hjemme i institutioner, men er forældrenes opgave at uddele.

Vi lægger desuden meget vægt på at der skal være plads, både i institutioner, men også i skolen, til fysiske udfoldelser. Desværre har mange institutioner og skoler i København meget trange kår, og derfor så vi gerne at de fik tilført muligheder for fysiske udfoldelser.

Vi kan kun tilslutte os forslaget, men ser meget gerne at institutionerne, får ekstra ressourcer til de økologiske indkøb, der lægges op til. Vi ved alle, at økologiske madvarer kan være en del dyre end almindelige.

Vi ser også gerne, at institutionerne selv har muligheder for at komme med egne idéer og initiativer til hvordan politikken skal føres ud i livet.

Med venlig hilsen

Malene Kirchheiner
Forældrebestyrelsesformand

John M. Kunckel

Uddannelses- og Ungdomsforvaltningen Direktionssekretariatet	
J.NR.:	
DEN	19. SEP. 2005
SAGSBEH.:	
KOPI TIL:	

Valhal
Randbølvej 21
2720 Vanløse

13-09-2005

Høringssvar vedrørende politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber.

Hensigten med, politik for mad, måltider og bevægelse i fritidsinstitutioner og klubber, er i mange henseender god og i andre tilfælde vil den være svær at efterleve med de nuværende økonomiske ressourcer og personalekompetencer.

Mad og måltider.

I forhold til klubberne er der mulighed for at opkræve et mindre beløb til at dække udgifterne ved et måltid i løbet af eftermiddagen. Et mindre beløb, der er frivilligt at betale, holdt op imod at måltidet skal være mættende, varieret, sundt tilberedt af gode friske og når det er muligt økologiske varer, er ikke økonomisk realistisk. Frugt, grønt og pasta er en del af mellem måltidet i vores klub, men når man nu skal variere det med kød, fisk, æg eller ost begynder udgiften at blive meget stor. Hvem skal betale dette? Politikerne eller forældrene? Institutionsbudgetterne kan med sikkerhed ikke dække de fine intentioner.

I små institutioner med få ansatte vil der endvidere være et personale ressource dilemma. Skal mellemmåltidet prioriteres højere end andre pædagogiske tiltag. De nuværende personaleresourcer er skarpt målrettet pædagogiske tiltag i forhold til medlemmerne, hvilket en given kost politik ville lave om på. Dette kunne medføre at klubben ville blive knap så attraktiv og medlemstallet derved ville falde, og der vil derfor blive flere unge uden tilknytning til klub/institution.

Bevægelse.

At institutioner bevidst og kontinuerligt skal arbejde med børns bevægelse, og at bevægelse prioriteres på lige fod med andre pædagogiske tiltag er en god hensigt. Det vil dog kræve opkvalificering eller uddannelse af mange personaler. Det at bruge idræt og bevægelse som et pædagogisk redskab er en rigtig god ting hvis man har lært det. Udover indsigt kræver det også en lyst til at beskæftige sig med dette for at kunne være en motivations faktor for de unge.

Venlig Hilsen

Afdelingsleder, Christian Berrill